

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Bohuslava Hnízдила a soudkyň JUDr. Milady Tomkové a JUDr. Brigity Chrástilové v právní věci žalobce: **O. K.**, zastoupeného JUDr. Václavem Stríbným, advokátem, se sídlem Ostrožná 40, Opava, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, o přezkoumání rozhodnutí žalovaného ze dne 12. 9. 2005, č. j. P - 1100 - 1/2005, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 25. 1. 2007, č. j. 22 Ca 348/2005 - 21,

takto:

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 25. 1. 2007, č. j. 22 Ca 348/2005 - 21, **se zrušuje** a věc **se** tomuto soudu **vrací** k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Rozhodnutím Ministerstva vnitra (dále též „žalovaný“) ze dne 12. 9. 2005, č. j. P - 1100/2005, nebyla žalobci poskytnuta jednorázová peněžní částka podle § 4 odst. 2 písm. a) zákona č. 203/2005 Sb., o odškodnění některých obětí okupace Československa vojsky Svazu sovětských socialistických republik, Německé demokratické republiky, Polské lidové republiky, Maďarské lidové republiky a Bulharské lidové republiky (dále též „zákon o odškodnění“). V odůvodnění svého rozhodnutí žalovaný uvedl, že dne 22. 2. 1975 došlo k dopravní nehodě, když žalobcův osobní automobil se střetl s nákladním vozidlem sovětské armády tovární značky ZILL, které jelo jako první v koloně při zkušební jízdě a v místě zatáčky se dostalo do protisměru. V letech 1992 a 1993 se předmětnou událostí zabýval na základě žádosti žalobce Úřad pro řešení důsledků pobytu sovětských vojsk na území ČSFR při Federálním výboru pro životní prostředí (dále jen „Úřad“) a z dopisu Úřadu ze dne 29. 6. 1993, adresovaného žadateli, vyplývá, že žalobci bylo komisí tohoto Úřadu v souladu se Zásadami pro odškodňování občanů poškozených na zdraví

v souvislosti se vstupem, pobytem a odchodem sovětských vojsk přiznáno jednorázové odškodnění za zranění způsobené sovětskými vojsky při dopravní nehodě dne 22. 2. 1975 ve výši 11 100 Kčs. Výše odškodnění vychází z lékařského posudku a je tvořena částkou 2100 Kčs za bolestné a částkou 9000 Kčs za ztížení společenského uplatnění v souvislosti se středně těžkým zraněním dolní končetiny s nutností chirurgického zákroku s trvalými následky a tržnými ranami v obličeji. Jednorázové odškodnění obdržel žalobce prostřednictvím Ministerstva financí ČR dne 6. 9. 1993. Obecným právním podkladem pro předchozí odškodnění žalobce byl v rozhodné době platný a účinný zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, dále vyhláška č. 11/1969 Sb., o Smlouvě mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Svazu sovětských socialistických republik o podmínkách dočasného pobytu sovětských vojsk na území Československé socialistické republiky, na kterou navázala Dohoda mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Svazu sovětských socialistických republik o odchodu sovětských vojsk z území Československé socialistické republiky uveřejněná ve sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 71/1990 Sb. a navazující zákonné opatření předsednictva Federálního shromáždění ze dne 20. 5. 1992 č. 296/1992 Sb., o náhradě škod způsobených československým fyzickým osobám vstupem cizích vojsk a pobytem sovětských vojsk na území ČSFR. Závěrem odůvodnění svého rozhodnutí žalovaný uvedl, že žalobce byl za své zranění odškodněn na základě shora uvedených právních předpisů, když mu bylo Úřadem dne 29. 6. 1993 přiznáno jednorázové odškodnění v souladu s usnesením vlády ČSFR ze dne 19. 12. 1991 č. 822, o zásadách pro odškodňování pozůstalých po obětech vstupu, pobytu a odchodu sovětských vojsk a občanů poškozených na zdraví v souvislosti se vstupem, pobytem a odchodem sovětských vojsk, a nesplňuje tudíž zákonnou podmínku pro poskytnutí jednorázové peněžní částky ve smyslu § 2 odst. 1 písm. d) zákona o odškodnění.

Proti uvedenému rozhodnutí podal žalobce žalobu, o níž rozhodl Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 25. 1. 2007, č. j. 22 Ca 348/2005 - 21, tak, že žalobu zamítl a vyslovil, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. V odůvodnění svého rozsudku krajský soud uvedl, že § 2 odst. 1 zákona o odškodnění stanoví jednoznačně čtyři podmínky vzniku nároku na jednorázovou peněžní částku, přičemž tyto podmínky musejí být splněny všechny současně, jinak nárok nevznikne. Jednou z uvedených podmínek je, že za zranění nebyl žadatel dosud odškodněn podle jiného právního předpisu. Žalobci bylo dříve (v roce 1993) vyplaceno odškodnění bolestného a ztížení společenského uplatnění podle obecné úpravy odpovědnosti za škodu obsažené v občanském zákoníku, když občanský zákoník je právním předpisem upravujícím náhradu škody („odškodnění“) za škodu na zdraví („zranění“) při dopravních nehodách. Z uvedeného plyne, že žalobce byl již dříve odškodněn podle občanského zákoníku, tedy podle jiného předpisu, než kterým je zákon o odškodnění, proto na jeho případ dopadá výluka podle § 2 odst. 1 písm. d) zákona o odškodnění a nárok na jednorázovou částku mu nevznikl, když ve smyslu § 2 odst. 1 uvedeného zákona nesplňuje jednu z podmínek pro to, aby mohl být posouzen jako oprávněná osoba. Pokud žalobce namítal, že byl odškodněn podle vládního usnesení, nikoliv podle obecně závazného právního předpisu a pokud namítal, že nebyl odškodněn podle vyhlášky č. 11/1969 Sb., o Smlouvě mezi vládou ČSSR a vládou SSSR o podmínkách dočasného pobytu sovětských vojsk na území ČSSR, s těmito závěry se krajský soud neztotožnil. Poukázal na to, že uvedená smlouva nikdy neupravovala způsob, podmínky či splatnost nároku na náhradu škody ve vztahu mezi fyzickou osobou (nepříslušnou

k ozbrojeným silám SSSR) a vojsky SSSR či jejich příslušníky. Smlouva totiž v § 10 odst. 1 toliko zakotvila zásadu, že tuto náhradu škody vyplatí poškozenému československé státní orgány a tato škoda bude těmto československým orgánům následně refundována vládou SSSR. Uvedená úprava tedy zjevně předpokládala, že československé státní orgány škodu nahradí podle československých právních předpisů a jako subjekt povinný z odpovědnosti za škodu způsobenou vojsky SSSR či jejich příslušníky ustanovila stát, tj. ČSSR (později ČSFR). Byla-li tedy náhrada škody spočívající ve škodě na žalobcově zdraví vyplacena žalobci československými státními orgány v roce 1993 podle československých právních předpisů, pak (bez ohledu na existenci či neexistenci vládního usnesení řešícího danou problematiku) bylo postupováno právě způsobem předvídaným v § 10 odst. 1 smlouvy, na který v poznámce 1 pod čarou zákon o odškodnění odkazuje. Navíc krajský soud přisvědčil žalovanému v tom, že obsah poznámky pod čarou není závazným textem právního předpisu a pokud tedy zákon o odškodnění v poznámce pod čarou č. 1 odkazuje na smlouvu, není tento odkaz bez dalšího vyčerpávající a konečný.

Proti uvedenému rozsudku podal žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížnost, kterou doplnil prostřednictvím ustanoveného zástupce podáním ze dne 25. 4. 2007. Kasační stížnost byla podána z důvodu nezákonnosti, spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení a z důvodu vady řízení spočívající v tom, že skutková podstata, z níž žalovaný v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu, tj. z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a), b) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“). Stěžovatel tvrdí, že skutková podstata, z níž žalovaný v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech a je s nimi v rozporu, což zakládá vadu řízení a důvod kasační stížnosti ve smyslu § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. Poukazuje na dopis Úřadu ze dne 16. 12. 1992, adresovaný stěžovateli, v němž se uvádí, že „odškodnění bude realizováno podle Zásad schválených usnesením Vlády ČSFR č. 822/1991“. Na tento dopis pak navazuje dopis stejného Úřadu ze dne 29. 6. 1993, v němž se uvádí, že odškodnění 11 100 Kčs bylo stěžovateli přiznáno v souladu se zásadami pro odškodnění občanů poškozených na zdraví v souvislosti se vstupem, pobytem a odchodem sovětských vojsk. V těchto listinách není ani zmínky o žádném výše uvedeném právním předpisu, které měly podle citovaného rozhodnutí žalovaného vytvářet obecný právní podklad pro předchozí odškodnění žadatele. Tato skutková podstata nemá oporu ve spisech a je s nimi v rozporu, když předchozí odškodnění stěžovatele bylo realizováno podle Zásad schválených usnesením Vlády ČSFR č. 822/1991, které povahu právního předpisu nepochybně nemají. To hmatatelně dokládá obsah citovaných listin zaslaných Úřadem ze dne 16. 12. 1992 a 29. 6. 1993 stěžovateli.

Stěžovatel dále nesouhlasí ze závěrem krajského soudu, že byl již dříve odškodněn podle jiného právního předpisu. Stěžovatel má za to, že krajský soud právní otázku právního důvodu jeho předchozího odškodnění posoudil nesprávně, v čemž spočívá nezákonnost i důvody kasační stížnosti podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Stěžovatel je přesvědčen, že krajský soud na skutkový stav vzniklý v minulosti (stejně jako předtím žalovaný) dodatečně účelově aplikoval právo, podle něhož v rozhodné době postupováno nebylo. Z citovaných dopisů Úřadu totiž jednoznačně vyplývá, že předchozí odškodnění nebylo poskytnuto ani podle občanského zákoníku ani podle smlouvy, nýbrž naopak podle Zásad pro odškodňování občanů poškozených na zdraví v souvislosti se vstupem, pobytem a odchodem sovětských vojsk, které právním předpisem nejsou. Občanský

zákoník předpokládá náhradu škody bez zbytečného odkladu, totéž předpokládá i smlouva. Je absurdní představa, že zranění utrpěné v roce 1975 a škoda s ním spojená byla v souladu s občanským zákoníkem nahrazena v roce 1993 a že smlouva z roku 1968 předvíдалa, že způsobené škody budou nahrazovány s osmnáctiletým odstupem. Krajský soud stejně jako žalovaný by v případě, že - jak shodně tvrdí - odškodnění bylo provedeno v souladu s občanským zákoníkem a smlouvou měli odpovědět, proč nebylo odškodnění poskytnuto bez zbytečného odkladu po vzniku škody v polovině 70. let a hlavně kdo by tehdy vůbec odškodnění poskytl a na koho se stěžovatel tehdy měl obrátit. Podle názoru stěžovatele právní posouzení věci žalovaným i krajským soudem trpí přepjatým formalismem, který má za následek sofistikované zdůvodňování zjevné nespravedlnosti. Na nepřípustnost takového postupu již mnohokrát upozorňoval Ústavní soud. Se zřetelem k výše uvedenému stěžovatel navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že s tvrzeními žalobce, uvedenými v odůvodnění kasační stížnosti, nesouhlasí. Podle jeho názoru skutková podstata napadeného rozhodnutí jednoznačně vychází ze zjištěných skutečností obsažených ve správním spisu. Na základě zjištěného skutkového stavu dospěl žalovaný k závěru, že na straně stěžovatele nebyl splněn zákonný předpoklad pro poskytnutí jednorázové peněžní částky podle § 2 odst. 1 písm. d) zákona o odškodnění, neboť stěžovateli bylo v souvislosti s jeho zraněním, způsobeném příslušníkem sovětské armády, poskytnuto odškodnění podle jiného právního předpisu. Krajský soud v napadeném rozsudku dospěl k totožnému závěru, tedy že rozhodnutí žalovaného je v souladu se zákonem. S tvrzením stěžovatele, že ze strany Úřadu přiznané odškodnění ve výši 11 100 Kčs bylo stěžovateli poskytnuto v souladu se Zásadami pro odškodnění občanů poškozených na zdraví v souvislosti se vstupem, pobytem a odchodem sovětských vojsk, což podle názoru stěžovatele vychází z označených součástí správního spisu, které neodkazují na žádné další právní předpisy, lze sice souhlasit, toto tvrzení je však podle žalovaného do jisté míry zjednodušené a účelové. Již v uváděných Zásadách se pod bodem č. 8 uvádí, že při odškodnění za zranění se přihlíží k bodovému ohodnocení bolestného a ztížení společenského uplatnění, čímž se na tomto místě logicky odkazuje na příslušná ustanovení občanského zákoníku, upravující náhradu škody na zdraví. Tak tomu bylo rovněž v posuzovaném případě, neboť výše stěžovateli přiznaného odškodnění vycházela z lékařského posudku o určení bolestného a ztížení společenského uplatnění tak, jak je to upraveno v § 444 občanského zákoníku. V souvislosti s uvedeným zastává žalovaný názor, že při odškodňování podle citovaných Zásad je nutné rovněž vycházet z vyhlášky č. 11/1969 Sb., na kterou navázala Dohoda mezi vládou ČSSR a vládou SSSR o odchodu sovětských vojsk z území ČSSR uveřejněná ve sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 71/1990 Sb., neboť tyto právní předpisy vytvářejí obecný rámec pro celou oblast odškodňování a na jejich základě byly vydávány další prováděcí předpisy, včetně výše uvedených Zásad. Uvedenými skutečnostmi je podle žalovaného dostatečně odůvodněn závěr, na jehož základě bylo vydáno rozhodnutí o neposkytnutí jednorázové peněžní částky stěžovateli a kterými nalézací soud odůvodnil napadený rozsudek, tedy že obecným právním podkladem pro předchozí odškodnění stěžovatele jsou příslušná ustanovení občanského zákoníku a vyhláška č. 11/1969 Sb. včetně navazujících právních předpisů. S přihlédnutím k těmto skutečnostem žalovaný navrhl, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl.

Napadené soudní rozhodnutí Nejvyšší správní soud přezkoumal v souladu s § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. vázán rozsahem a důvody, které stěžovatel uplatnil v kasační stížnosti. Nejvyšší správní soud přitom neshledal vady podle § 109 odst. 3 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

Kasační stížnost je důvodná.

V projednávané věci je nepochybné, že stěžovatel je osobou oprávněnou podle zákona o odškodnění, neboť je fyzickou osobou, která byla v období od 20. 8. 1968 do 27. 6. 1991 zraněna příslušníkem některé z okupačních armád, stěžovatel byl zraněn na území Československa a v době zranění byl československým občanem (§ 2 odst. 1 písm. a/, b/, c/ zákona o odškodnění). Jde pouze o posouzení, zda stěžovatel za zranění byl již odškodněn podle jiného právního předpisu, což je rovněž podmínkou pro poskytnutí odškodnění ve smyslu § 2 odst. 1 písm. d) zákona o odškodnění. Celkový nárok stěžovatele by činil částku 70 000 Kč, protože jeho zranění zanechalo trvalé následky (§ 4 odst. 2 písm. a/ zákona o odškodnění).

V tomto případě má klíčový význam pro rozhodnutí ve věci výklad pojmu „odškodnění“. V případě § 1 písm. d) zákona o odškodnění, podle něhož byla-li oprávněná osoba odškodněna za zranění podle jiného právního předpisu, je třeba vážit, zda ono „odškodnění“ podle jiného právního předpisu v konkrétním případě vykazovalo znaky reálného odškodnění, tj. zda se jednalo o odškodnění podle účelu citovaného zákona a ve výši alespoň zhruba odpovídající odškodnění podle tohoto zákona. Nutno tedy zejména přihlížet k tomu, aby byl naplněn zákonem sledovaný účel a respektován princip spravedlnosti a materiální rovnosti. V projednávané věci vyjadřuje svůj účel zákon o odškodnění v § 1, podle něhož účelem zákona je odškodnit občany České republiky, kteří jako občané Československé socialistické republiky nebo občané Československé federativní republiky nebo občané České a Slovenské Federativní Republiky byli usmrceni, znásilněni či zraněni v souvislosti s pobytem okupačních armád Svazu sovětských socialistických republik, Německé demokratické republiky, Polské lidové republiky, Maďarské lidové republiky a Bulharské lidové republiky na území tehdejšího Československa. Jak již bylo uvedeno u stěžovatele přichází v úvahu poskytnutí odškodnění v částce 70 000 Kč a v tomto kontextu jde pak o posouzení úvahy žalovaného o tom, že stěžovatel byl již v minulosti odškodněn podle občanského zákoníku ve výši 11 100 Kčs v souvislosti s poskytnutím bolestného a ztížení společenského uplatnění. Přitom nutně vzít v úvahu, že je zde nejen značný rozdíl ve výši „odškodnění“, které stěžovatel obdržel a odškodnění podle zákona o odškodnění, ale účel „odškodnění“ podle občanského zákoníku byl zcela odlišný a s účelem zákona o odškodnění se zcela míjí, když v případě odškodnění podle zákona o odškodnění do popředí vstupuje aspekt imateriální. Tedy účel odškodnění podle zákona o odškodnění a účel „odškodnění“ podle občanského zákoníku se nepřekrývají. Nejvyšší správní soud uzavírá, že v případě aplikace § 2 písm. d) zákona o odškodnění je třeba vážit, zda ono „odškodnění“ podle jiného právního předpisu v konkrétním případě vykazovalo znaky reálného odškodnění, tj. zdá se jednalo o odškodnění podle účelu zákona o odškodnění a ve výši alespoň zhruba odpovídající odškodnění podle tohoto zákona, tedy nutno zejména přihlížet k tomu, aby byl naplněn zákonem sledovaný účel a respektován princip spravedlnosti a materiální rovnosti.

Krajský soud z těchto hledisek projednávanou věc neposuzoval, proto Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost důvodnou a rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 s. ř. s.). V dalším řízení rozhodne krajský soud o žalobě znovu, jsa vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu vysloveným v tomto zrušovacím rozhodnutí (§ 110 odst. 3 s. ř. s.); v novém rozhodnutí pak rozhodne i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 25. června 2008

JUDr. Bohuslav Hnízdl
předseda senátu